

Titel: Kapitel XVII

Citation: "Kapitel XVII", i *1901/1902: Bemærkninger til lovforslag*. Onlineudgave fra Lovforarbejder: <https://tekster.kb.dk/catalog/jura-texts-r10-shoot-chptrd1e12195/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: 1901/1902: Bemærkninger til lovforslag

Ophavsret: Love, administrative forskrifter, retsafgørelser og lignende offentlige aktstykker er ikke genstand for ophavsret. Du kan frit kopiere, distribuere eller fremføre materialet uden at bede om tilladelse.
Hvis materialet indeholder selvstændige bidrag, skal du være opmærksom på, at disse bidrag kan være beskyttet af ophavsret. Selvstændige bidrag må gengives i forbindelse med aktstykket. Hvis det selvstændige bidrag bruges adskilt fra aktstykket, gælder de øvrige ophavsretlige regler.

vedkomne Sagen, unddrages Offentliggørelse, f. Eks. ved at Dokumentet kun fremlægges i Ekstraktform eller deslige, ligesom ogsaa vedkommende bør kunne slippe med at fremlægge Kopi, hvor Øjemedet ikke kræver Originalens Produktion. Naar en Parts Forpligtelse til at underkaste sig personlig Afhøring ikke strækkes slet saa vidt som hans Editionspligt, har dette særlige Grunde, hvorefter neden for ad Kap. XVII.

Den Parten i sidste Stykke paalagte Beskyldte vil lettes ham ved den Modparten paalydende Forpligtelse til at lade sig afhøre (§ 193).

Med Hensyn til Tredjemands Editionsforpligtelse (§ 191) er ligeledes den gældende Ret bibeholdt, saaledes at en saadan Forpligtelse statures, dels hvor vedkommende Part har en af Processen uafhængig Ret til at benytte Dokumentet som Bevis for sine Retigheder, dels ogsaa i særligt mindrindere Dokumentets Fremlæggelse vilde kunne slaade Tredjemand selv eller paadrage ham Udgifter eller betydelig Ulejlighed. I disse sidste Udtryk ligger, at, for saa vidt Tredjemands Interesse i Dokumentets ikke-Fremlæggelse er rent økonomisk, og vedkommende Part sikrer Tredjemand mod det Tab, der kan være Tale om, bortfalder denne Vægringsgrund.

Det har i Kommissionen været under Overvejelse, om ikke Konsekvensen af det med Hensyn til Vidnepligten opstillede maatte medføre, at ogsaa kun Hensynet til egen eller nærtstående borgerlige Agtelse eller Velfærd burde være Vægringsgrund. Naar man imidlertid med Hensyn til Editionspligten er blevet staaende ved det hidtil gældende, er det bl. a. af Frygt for, at en saa vidt gaende Editionspligt som den antydede skulde blive misbrugt til derigennem at skaffe sig Kendskab til Optegnelser, Tegninger og andet, hvorpaa Fabrikations- og lignende Hemmeligheder bero.

I § 192 har man, for at opnaa den størst mulige Simplicitet, opgivet den hidtil gældende Regel, hvorefter der, naar Tredjemand er villig til Editionen, maatte anlægges selvstændig Retssag imod ham, og har efter fremmede Loves Forbillede anvist en Fremgangsmaade, svarende til

den der benyttes til Vidnepligtens Fremtvangelse. — I Overensstemmelse med det i §§ 151 og 173 indeholdte Princip er Retten kompetent til at give Paalæg om dokumentets Fremlæggelse direkte til Personer, der bo uden for Retskredsen.

Førelagte Lovforslag m. m.

Kapitel XVII

Afhøring af Parter og Parts Ed.

De vigtige Regler om Parternes personlige Afhøring i Udskættets §§ 193 og 194 vare i det tidligere Forslag optagne i Kapitlet om „Procesmaaden i Almindelighed“ §§ 96 og 97, medens Reglerne om Parts Ed fandtes i 2det Afsnit, Kapitel III, 4de Underafdeling.

Af Bestemmelserne i nærværende Kapitel er Reglen i § 193, 1ste Punktum om, at Retten efter Modpartens Paastand kan indkalde en Part til personlig Afhøring, overensstemmende med det tidligere Forslags § 96, 1ste Stykke. Paa samme Maade ere Reglerne i de tre første Punkter af § 193, 2det Stykke, om et Parts frivillige Fremtræden til Afhøring stemmende med det tidligere Forslags § 96, 3die Stykke. Endelig er § 194, 1ste Stykke, om Virkningen af Udeblivelse osv. enslydende med det tidligere Forslags § 97. For saa vidt er der altsaa ingen Forandring gjort i det tidligere Forslags Regler om Parternes personlige Afhøring.

Spøges der imidlertid videre om, i hvilket Omfang Parterne ere berettigede til at nægte at besvare fremsatte Spørgsmaal, samt om Virkningen af, at de afgive Forklaringer, der vise sig usandfærdige, gav det tidligere Forslag intet udtrykkeligt Svar herpaa, og denne Tavshed maatte efter den hele Sammenhæng og Straffeloven? Forudsætninger nærmest forstaaes saaledes, at, ligesom en Part ubetinget er pligtig at fremkomme med Dokumenter, der kunne tjene til Oplysning i Sagen, selv om han derved vil skæde sig selv, saaledes er han ogsaa ubetinget pligtig at svare paa alle Spørgsmaal, der kunne tjene til Oplysning i Sagen, men skal paa den anden Side ikke kunne straffes, hvis han tæler Usandhed.

Denne Ordning har man ikke kunnet finde tilfredsstillende.

Det vil kunne stråke farargerligt og demoraliserende, om Parterne saaledes straffrit skulde kunne staa og lyve offentlig til egen Fordel, ligesom ogsaa det store Fremskridt i Retning af Sandhedsudfindelse, som Parternes personlige Afhøring efter den andet Steds indvandre Erfaring er i Stand til at bringe, ved en saadan Ordning vilde blive væsentlig hæmmet. Der er under Hensyn hertil i nærværende Udkast § 194, 2det Stykke optaget den Bestemmelse, at *Straffelovens* §§ 146—148 finde

176

Arvindsels, naar en af en Part under Afhøringen afgiver Forklaring vises sig at være usandfærdig. Paa den anden Side maa man allerede af Hensyn til det Ansvar, hvorunder en Part saaledes sættes, naar han forklarer usandfærdigt, finde det rettest, at Partens Forklaringspligt undergives samme Begrænsning, som gælder med Hensyn til Vidner, saa at han altsaa kan nægte at svare, dels naar Besvarelsen af et Spørgsmaal maa forudsættes at ville udsætte ham selv, hans Ægtefælle, Forældre eller Børn for Tab af borgerlig Agtelse eller Værdi, dels naar Spørgsmaalet angaar Meddelelse, som Partens Ægtefælle under Ægteskabet har gjort Parten. Den angivne Begrænsning af en Parts Forklaringspligt er udtrykt ved den i § 193 gjorte Henvisning til § 147. Samtidig er til nærmere Vejledning med Hensyn til Karakteren af og Formen for Parternes Afhøring i øvrigt henviset til forskellige af de andre om Vidner gjorte Regler.

Med Hensyn til Kapitlets følgende Paragrafer §§ 195—199 bemærkes, at Udskættet — da man har fundet det betænkeligt at optage den engelsk-amerikanske Regel, hvorefter Parterne afhøres som Vidner under Ed — ligesom det tidligere Forslag har bibeholdt den gældende Rets „Parts Ed“, dog saaledes, at dette udelukkende opfattes som en Nødhjælp, til hvilken der særlig i visse bestemte Tilfælde (Fragtsagelse af Underskrift — Sagsmaal efter Handelsbøger — Paternitetssager) men i øvrigt ogsaa ellers, naar der efter Rettens Sikker Grund dertil, kan tyes, naar andet tilstrækkeligt Bevis ej kan føres. En Undtagelse herfra gøres i § 300 med Hensyn til Ægteskabsager.

Den i det tidligere Forslag § 256 indeholdte Regel om, at Parterne kunne vedtage, at Antagelsen eller Ikke-Antagelsen af et omtvistet Faktum skal bero paa den ene Parts Ed, er her udeladt. En saadan Adgang til med ubetinget bindende Virkning for Retten at vedtage Ed vilde stride baade mod nedrevne Grundsætninger i vor Ret og mod Aandens i den foreslaede Reform, og der kan saa meget mindre være Trang til at indføre en saadan Nyhed, som den følgende Paragraf Udskættets § 195 har gjort Retten stor Frihed med Hensyn til Paalæggelse af Ed; Retten vil saaledes ved sin Bortemørelse herom ogsaa kunne tage Hensyn til et fra Parterne fremkommet Ønske om, at Sagens Udfald — ubetinget eller betingelsesvis — gøres afhængigt af den ene Parts Ed an-

gaaende et eller andet Punkt. Naar f. Eks. under et Skifte den ene Part erklærer, at han ikke vil have noget imod, at Sagens Udfald gøres afhængigt af Modpartens indrettede Ed angaaende et for Sagen betydningsfuldt Faktum, om hvilket Modparten, men ikke han selv har personlig Kundskab, og Modparten erklærer sig enig i saadan Afhørelse, kan dette indeholde et afgørende Motiv for Retten til i Henhold til § 195 at lade Sagen falde ud til Ed.

Endnu skal bemærkes, at, medens det tidligere Forslag i §§ 259—262 opretholdt den hidtil fulgte Praxis, hvorefter Edsdommen affattes alternativt, men i øvrigt er den endelige Dom i Sagen, har man i nærværende Udskætt foretrukket at ordne Sagen saaledes, at der først afsiges en foreløbig Dom, hvorved en Parts Ed tilstedes eller paalægges, at man derefter afventer, om saadan Ed bliver aflagt eller ej inden den foreskrevne Frist, og at først da den endelige Dom afsiges. Saavel det Tidspunkt Fuldbyrdsfristen og Ankefristen regnes.

Foruden at man herved faar en endelig Dom af selve den Ret, der i øvrigt har haft hele Sagen til Behandling, frembyder denne Ordning endvidere den Fordel, at en Parts Mened bliver mindre tryk end efter den nu gældende Ordning, ifølge hvilken Edsafleggelsen afslutter Sagen og afskærer Appel.

Endelig undgaas herved den utilfredsstillende Ordning af Edsdommens Fuldbyrdelse, der indeholdtes i det tidligere Forslags §§ 444 og 445.

At Appelrettens Afgørelse mulig kommer til at gaa ud paa, at Sagens Afgørelse gøres afhængig af den Parts Ed, hvis Modpart i den foregaaende Instans har aflagt Ed, og at saaledes Parts Ed kan komme til at staa mod Parts Ed, ses ikke at frembyde større Betænkelighed end det jævnlig forekommende Tilfælde, at Vidne-Ed staar mod Vidne-Ed eller Parts-Ed mod Vidne-Ed.

Med Hensyn til Kapitlets enkelte Paragrafer skal følgende bemærkes:

§ 193.

Om „firsnødne Lempelser“ ved Overførelsen af de i §§ 147—152 indeholdte Regler vil der nærmest kun være Tale med Hensyn til § 151. Særlig vilde det, som det fremgaar af det oven for bemærkede, være en Misforstaaelse, om man i de nævnte Ord vilde søge Hjemmel for at

drage Grænserne for Parternes Forklaringspligt snævrere eller videre end for Vidners.

Med Hensyn til den i sidste Stykke gjorte Henvæning bl. a. til § 158 skal bemærkes, at der intet kan være til Hindrer for, at en Part afhøres eller medafhøres af sin egen Sagsfører. Tværtimod kan saadant være af væsentlig Betydning, for at ikke Parternes Forklaring skal give et ufuldstændigt eller skævt Billede af de virkelige Forhold. En Part vil f. Eks. let af Forvirring eller juridisk Ulyndighed kunne undlade at fremhæve Blevensværdigheder af Betydning. Her maa da hans egen Sagsfører, der kender Sagen fra Parternes Fremstillinger for ham, træde til med passende Spørgsmaal, for at Parternes Forklaring kan give det rette og fulde Indtryk.

Om Rettens Adgang til efter Sagens Optagelse at indkalde alle afborte Parter for at forelægge dem yderligere Spørgsmaal, jfr. § 92.

§ 194.

Med Hensyn til Anvendelsen af Straffelovens §§ 146—48 paa Parterne skal bemærkes, dels at Udtrykket „usandfærg Forklaring“ tilsigter: at omfatte samtlige de Arter af Forsegler, der rammes af de nævnte Paragrafer og deres Analogi, dels at den i Straffelovens § 147, 2det Stykke, hjemlede Nedsættelse kun vil finde Anvendelse, hvor Analogien af Udskættets § 146 burde have udelukket Afreisen, eller hvor Parternes isølge Udskættets § 147 in fine burde have været gjort opmærksom paa sin Ret til at nægte at give Forklaring.

§§ 197—99.

Om den her med Hensyn til Edsdomme foretagne Forandring henvises til de oven for ved dette Kap. gjorte Bemærkninger. Da den foreløbige Edsdom ikke kan paasendes (jfr. § 245), bliver det ikke — som i nuværende Ret — Tale om at hindre Edsafsættelsen ved Appelstævning eller for at skaffe sig en Frist til at overveje, om man vil appellere. Paa den anden Side staar det den Part, der ifølge den endelige Dom taber Sagen, frit for at paasætte Dommen, saanset at Edens er aflagt (jfr. § 199 in fine).

Tredie Afsnit.

Rettergangsmaaden.

Hele dette Afsnit adskiller sig paa væsentlige Punkter fra de Dele af det tidligere Forslag, i hvis Sted det træder. Denne Forskel beror først og fremmest derpaa, at man i nærværende Udskat har aabnet Adgang til en fuldstændig Appel til Højesteret, altsaa til en Appel, der kan omfatte saavel hele Sagens faktiske Side (Bevisspørgsmaalet) som dens retlige.

Som bekendt var der i den tidligere Kommission stærke Tvivl fremme om Rigtiligheden af at udelukke Bevisspørgsmaal fra Højesterets Prøvelse, og naar Kommissionens Flertal dog bestemte sig til at foretaa en delvis Udelukkelse af saadant Prøvelse — idet der nemlig eller det tidligere Forslag skulde tilkomme Landsretten selv den endelige Afgørelse af, hvad der kunde anses bevist ved Vidner, Skøn eller Parternes personlige Afhøring, — skete dette navnlig under Hensyn til, at det fra Teoriens Side med megen Styrke hævdedes, at en fornyet Prøvelse ved Højesteret af Sagens hele faktiske Side ikke lod sig forene med en virkelig og tilfredsstillende Gennemførelse af Umiddelbarhedsprincippet. Ræsonnementet var i saa Henseende i kort Træk dette: Naar Højesteret skal kunne skønne over den hele Bevisførelse, maa denne bringes frem for Højesteret enten derved, at Vidners, Parternes og Skønsmænds Forklaringer for Landsret straks protokolteres og senere oplæses for Højesteret, eller derved, at hele Bevisførelsen gentages. Det første fører bort fra Umiddelbarhedsprincippet og desigennem ind i den Modsigelse, at der fra en Domstol, der til de nævnte Forklaringer har den Førstehaands Kendskab, hvorpaa der efter Princippet lægges Vægt, appelleres til en Domstol, der kun har en Andenhaands Kendskab til disse, hvortil kommer, at den Protokolation, der herefter maatte finde Sted under Landsretsbehandlingen, vilde virke hæmmende paa dennes Liv og Friskhed. Det andet Alternativ, at lade Bevisførelsen i dens Helhed foregaa paa ny for Højesteret, vilde nødvendigvis, at der gaves Højesteret en anden Karakter, end den hidtil har haft (et større Antal Medlemmer, forskellige Afdelinger etc.) og vilde derhos føre bort fra det sædvanlige Begreb om Appel som